

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Províncies un mes. 0'25 Ptas.
Estranjé un any 6'00 "
Número corrent. 0'05 cents
No retornam ets originals.

Direcció y Redacció: Arabl 6-pral.
Buzón: Kiosko, A. Cabrices.—Cort.

Domicili de «Es Masclé Ros»
EUREKA: Consejo de Ciento 336
BARCELONA

Anuncis a n'és «FOCH Y FUM»

(Per setmanes y amb variació)
Plana entera (prosa o vers). 100 Ptas.
id. mitje . . . . . 60 "
id. quarta part. . . . . 35 "
Versos de 10 retxes, «dècima» 2 "
id. 5 id. «quintilla» . . . . . 1 "
Amb prosa CINCH centims per paraula.

(Tirada: 4000 exemplars)

Setmanari bilingüe inimich de ses penes y amich d'es bon humó

Impresiones de mi destierro

V

El pasado sábado estuve en Mallorca. Todavía no habían amarrado el «Rey Jaime I.» cuando ya llegó a mis oídos el eco de una voz infantil gritando: «¡ES FOCH Y FUM!»

Atravesé la calle de la Marina y en el Paseo del Borne me cruzé con el amargo Torró, quien con su habitual sonrisa satánica en los labios, hacía bailar un humeante habano, y con el bastón colgado en la americana, paseábase luciendo sus bloqueales formas y su no menos popular cogote. Saludome D. Antonio, al cual correspondí con un «bon dia tenga» bien remarcado, del cual quedó orgulloso el hombre-boya.

Subí la resbaladiza Cuesta del Mercado, vulgo patíbulo del transeunte, pues tan descuidado y húmedo está aquello, que se abstienen de circularlo los culpables o sean los ediles que únicamente ostentan el fagín para cacarear en el gallinero Consistorial cuando se trata de asuntos lavanderísticos, para votar crecidas sumas en pró de Te-Deums, y para negar un mezquino aumento de salario a sus desventurados empleados que trabajan para ganar poco, pues los hay que cobran mucho para no hacer nada.

Ya en la Plaza de Abastos, foco de infección, asquerosa pocilga solo digna de ser habitada por los concejales profesionales y procesionistas, diriji una mirada de compasión a las carcomidas tablas que forman el tinglado y exclamé para mis adentros: ¡Oh microbio infecticio que en mal hora conservas la vida para arrebatársela a los infelices que la poseen y precisan! ¡Como pudo haber un saqueo el 18 de Febrero sin que te desinfectaran! ¡Porqué no surgirá un diminuto Nerón que te prenda fuego por los cuatro costados ya que con ello perdería una mezquindad quien lo posee, ganaría un tesoro la salud pública y serviría de lección a los que te conservan cual si se tratara de un Monumento Nacional como el ex-estorbo de la Puerta-Rinconada de Santa Margarita!

Asqueado seguí mi camino, y, al cruzarme con Don Juan (de mi corazón), expúsele la idea de que se desprendiera de un donativo para la construcción de un nuevo Mercado del cual mucho se habla y nada se lleva a efecto, a lo que él contestó:

—¿Y para que precisan un Mercado?

—Para expender decorosa e higiénicamente las subsistencias al público.

—¿Subsistencias? Pocas van a venderse este año ya están vendidas a los pobrecitos ex-beligerantes, quienes se ven privados de la cosecha por no poder cultivar los campos hasta hoy sembrados de cadáveres y metralla. Son ellos mas pobres y lo pagan mejor.

—Si; pero y los mallorquines, ¿que vamos a comer? ¿Como vamos a vivir?

—Camaleonicamente. El negocio es el negocio. Mientras el Mundo estuvo en guerra, supe arreglármelas para que salieran mis barcos abarrotados de subsistencias hacia el extrangero y que no haré ahora que van a quedar abiertas de par en par las fronteras?

—¿Pero y las Autoridades permitirán.....?

—Tengo una máquina de hacer concejales y otra para hacer cursar nombramientos de altos cargos a favor de elásticos personajes los cuales han de vijilar el contrabando y crees tu que se atreverán a contradecirme mis subordinados si con ello va su destitución?

—¿.....?

En este momento llega a mis oídos una voz que dice:—«Seño Jorge, aquí sobre te la llet.» Era la patrona de la fonda y la realidad que acabo de describir no fue mas que un sueño, al que podríamos llamar sueño real.

JORGE MARTÍ ROSSELLÓ.

Barcelona Julio 1919.

Sa vivó d'el Sen Toni

Era dijous, es día de Sant Cristofol que aixecantmé dematinet per aná a doná es molts anys a mestre Tofol Colón de bronso, vatx veure s'arribada d'el «Rey Jaime I.» que venia de Mallorca duguent a bordo es simpálich Xim Pascual que s'hen vá a visitá el frente y el Sen Toni que venia a Barcelona a fe una passetjada.

—¡Hola desterrat! (Ma digué el Sen Toni.)

—¡Que tal Sen Toni! ¿Que ma contáu de per Muro?

—Homo; no he vist res mes estafa ni mes hipócrita que aquesta jent d'es tren.

—¿Y axó? Cualcuna vos n'han feta.

—M'hen vatx a s'estació de Muro y demán que va un billet per aná a Palma y es quefe m'ha demanat devés nou reals, però, jo no fiantmé d'ell, he partit a peu cap a Llubi y es quefe que te mes conscienci que es de Muro, ja m'ha demanat menos, y en vista d'axó, partesch cap a s'Empalme y mo feyen mes barates, a peu cap a Inca y allá mes barato encare.....

—Peró homo, no compreneu que.....

—Calla veurás; partesch a peu cap a Lloseta y també ma feyen rebaixa però com que jo maldement sia pajés no ma mam es dit, carretera avall y cap a Binissalem y allá casi ja hey havia sa mitat de diferencia, cap a Consey falta jent y mes barato, arrib a Santa Maria y mes rebaixa encare, a peu cap a Marratxí y molt mes barato, fins que arrib a n'és Pont d'Inca y allá hey he trobat en Pep Nás.....

—¿S'actual Directó d'és FOCH Y FUM?

—Es mateix y li som dit que m'acompañas a n'és quefe y quant ell m'ha vist amb en Xim, per pó d'una foquifumada segurament, m'ha venut un billet per dotze dècimes y m'han duit fins a Palma en so Carril de foch.

—Peró que no compreneu que.....

—Comprench que un com mes amunt sa fá mes l'estafan y si no hey posen retjit, es nulló día hey heurá un clataquisma.

—Pero sant homo.....

—Res vuy sebre, lo cert es que si jo m'hagués fiat de sa paraula d'és quefe de Muro m'hagués costat devés nou reals y per haveró sabut corre, en dotze dècimes n'he sortit.

—Pero no sién tant.....

—Ses mateixes completes ma cantava es Barbó a s'estació d'Inca però com que vòtros joves no estimau es dobbés, jo m'hen vatx de ses meues, m'entench y ball totsol. En havé de torná a Palma, feré escriure una carta p'és meu jenre espera essé qu'es molt lletrut a n'és quefe d'és Pont d'Inca y que m'enviy es billet.

Y el Sen Toni remugant no volguent entrá en rahó sa pasetja tot triunfant y a tothóm está contant sa seua astucia y vivó.

CAP VERJO.

Terra Catalana—Juliol—1919.

D'INCA

Degudament invitat en caracta de petit periodista, pero periodista de COR GRAN, ma tenui anit a presensia sa representació de sa obra EL CRISTO MODERNO, drama moral filosofich, original de José Fola Igúrbide per sa compañía d'el S.º Balaguer.

Molt antes de s'hora señalada, ocupades totalment sa troben butiques y entrades de preferenci per el sexo débil, medila presa en molt d'acert per los organizadó; palcos.... varios d'ells totalment ocupats també y altres deserts, públich imposible de colocalsi altre ser viviente.

Durant es desarrollo d'és primer acte sonen en varias ocasiones entusiastas aplausos pero quant majó resulta ser s'ovació es a n'és final que sa fé precis arriá el telón.

Ve es según y es públich entusiasmat aplaudeix. Es tercé y continuos aplausos, cada un de los seus cuadros alarma sa gran concurrenci.

Continua engrosant es públich y los deserts palcos de propiedad son presos com a per asalt, segueix es desarrollo d'és quart acta y cada un de los seus cuadros emociona vivament sa gran masa obrera (tot es pena y tristo) tirém avant.

Quint y darré acte, va cresquent s'emoció de los espectadós fins a tal punt, que cada párrafo vibrant de la S.º Beneito y el S.º Balaguer los personatjes d'ideals avensats que mos presenta el seu autor Sr. FOLA (mare y fuy) son aclamats frenéticamente fins al final de la jornada.

¡OBRES INQUEROS! Bon rumbo d'uis; veladas de tal indole despertan a los mes retrógados y cuiden de alentar a los demás; tirau avant y no desmayeu que los organizadós satisfets quedarien devant tanta aglomeració pero mes satisfets y agraits quedarem noitros y per tal motiu en nom propi y en so de un sin número de espectadós, vos don les gracias y vos felicit efusivamente essent d'esperá no vos dormigueu demunt es conquistat lauro esperant teni nova ocasió per tornahó fé a la brevedad.

Som es de sempre.

LLORENS BELTRAN (Barbó y Barbé.)
Inca, 6—7—19.

Expresions per tots

Carta rebuda p'és directó d'és FOCH Y FUM es vostro servidó Xim y enviada desde Barcelona per el ex-directó propietari d'és mateix «Masclé Ros.»

La vos don amb extracté, per mes eleganci.

Ma diu que doni recuerdos a tots es seus amichs y lectós d'és FOCH Y FUM y si per un si acaso van a sa Ciutat Condal y tenen gust de ferli visita, fora cumpliments pues sempre el trobarán a ses seues ordes per cualsevol asunto o cosa (menos dobbés, ¿eh?)

Diu que per allá hey ha lo que mos falta per aquí com son monjetes, bacallá y pay-pays d'aquells qu'enlloch de refrescá ses potensis encara les fan encendra mes, les quals vos dará a coneixa si s'ocasió sa presenta.

D'ous n'on parla però jo li he dat de consey que cada arribada de vapor sa molesti per veura si en descarreguen cap cofre, perque per Mallorca trobám qu'el mos estiren ferm y si segueix així prest es qui voldrá menjá un ou tendrá que comprá una gallina qu'el tenga aferrat a saucell y n'ol fassa de contrabando encara.

També diu que a Barcelona hey ha molts de mallorquins que menjen pa de figa. Ja hu tendrem en conta y ferém una compra algaidina que sempre sortirá mes económica, pues en que per aquí abundin es qu'in menjen sa cosecha es grossa y bastará per tots.

De part de varios foch y fumistes li he enviats molts de recuerdos, hasta d'és Vicari de Biniali, que s'ha fet una corretja perque no li tornin caure es calsons, y d'en Rafel s'esportlari de s'Indioteria que fa pregaris perque aviat vengui s'indult y jo li dich que aixó es predicá de bades.

¡Ja hu val amb'aquest sant homo!

XIM.

De Lluchmajó

Es número 125 d'és FOCH Y FUM, corresponent a día 4 de Juliol, publicá un su lito firmat per «Un accionista» lamentant que sa societat de gas y electricidad «El Porvenir» no repertis dividendo y tot per causa, según s'autó d'és suelto, de s'excés d'empleats que te aquesta entidad, que cobran y no trabayen.

Si lo esposat per s'accionista de referenci resultás essé una veritat, es una falta imperdonable de sa direcció y dues faltes graves de sa junta general d'accionistas.

Perque si aquestos consideren que sa direcció fa un derroche de pessetas semanalment en personal inútil que cobra y no produceix; que porien suprimi mes de la mitad d'és personal que aquesta entidad avuy sosten, estancant així una sangría per la cual s'escapan ses pessetas que sería mes de justici servisen per pagá ets intereses en ets accionistas que per mantení parasitos, perque és que no camvia de directó y posá en es pues-

to d'es que hey há avuy, un homo económic com..... l'amo'n Tomeu d'es Rafel, per exemple?

Y qui será capás de sostenir que l'amo'n Tomeu no es s'economia personificada?

Nigü! Y dich nigü, perquè un homo com l'amo'n Tomeu, que en 18 dures de sou mensuals y.... casa franca hajé estat capás de pujá una familia de 6 persones y doná carrera a un fuy mascle que te y a una fia; y aixó, sense contreure cap deuta en nigü absolutament.

Y fetes aquestes manifestacions hey heurá cap persona capás de sostenir que l'amo'n Tomeu no es un homo económic?

Si «El Porvenir» no reperteix dividendo, nostra es sa culpa, perquè posant un homo com es que acap de proposarvos al frente de sa direcció de s'entidad «El Porvenir» estáu segús, que mos repertiríem uns dividendos fabulosos; y si en so camvi de directó ets accionistes no goñavem res, l'amo'n Tomeu continuaria essentó..... l'amo'n Tomeu.....

Un altra accionista.

Cataluña de Mallorca 13-7-19.

Un mort per forsa

A un cert poble, que no arrib a recordá aquest instant va sutcehi un cas molt xocant per causa d'es ditzós grip.

Tots sabeu que quant badaya un, per causa de tal febra, correuient mes que una llebra ja li posen sa mortaya, y a Ca-nòstra, falta gent.

Idó, be: s'altra setmana hey d'ayen en Tarambana qu'era un tipó impertinent, mentidó, saragatero,

pillo mes que cap d'el món, doyut, xocant, embrollón, conegut per embustero pue j'han via escalivat,

no cent, mes de mil y pico y a tothóm donava es mico en qu'hey hagués amistad.

Pues, quant varen essé enfora de casa y prop d'es Camp-Sant veu es fossé en gran espant qu'es cregut mort s'incorpora y així comensa a xerrá:

—¡Ay, Deu meu! ¿Ahornt ma trop? ¿Ahornt ma duis?

—Ben aprop.

No ta duim mes que a enterrá.

—¡Ay, Deu meu! ¡Tot ma va tort!

—aquí en Tarambana diu—

¿Que no veis que jo som viu?

—¡Que vas a essé viu! ¡Ben mort!

—Tocaumé es có qu'en batega y sabreu si som viu jo.

—Mirau qu'es ben gros aixó después de mort sercá brega.

Durant es temps de sa vida tothóm vares enganá y, ara mort, vols intentá te creura un'altra mentida?

—Si no som mort! ¡Si som viu!

¿Que pot parlá cap difunt? (Y aquí, ja fora de punt es fossé contesta y diu)

—¡Tu ets mort! ¡Ma c., en so fetje y en so volé essé sabut!

¡Mira qu'heu ets ben doyut volé sebra mes qu'es metje!

CLARE-T.

De Manacó

Moltisimes eren ses persones que estaven en sa creenci qu'en Mitja-Bota havia mort, tota vegada que transeurrien ses setmanes sense figurá aquest pseudónim a demunt es present setmanari; pues no, aquest fulano no ha tengut mes que una petita indisposició amorosa secundada per una monetari que li ha retengut paralísada per espay de cinch setmanes sa seva escasa inteligéncia, emperó avuy, ja repost, continuará devertint es modest lectó ja que tant deferent sa digna está amb ell.

Una infinidat de notícies tench archivades per insertarles, no poguent de publicidat mes que a ses de actualidad, dat lo reduit qu'es aquest setmanari.

Sa pasada setmana vaix aná a n'es port en so doble propósit de preséncia una carrera de regularidat que verifica un cavallet de una hierba y media propietat de un íntim amich; y per prende tres notas d'es banquete que feren ses meves amigas las cotorras, ja que per elles estava previament convidat.... a badá.

Es decapvespre sa subsitá un viu altercat entre sa primera autoridat jurídica y un estranjé, en motiu de un chorich. S'estranjé pareix qu'era partidari d'es chorich d'es jutje y aquest tot el contrari; per lo vist s'autoridat feya monerías a n'es seu chorich (estava dins es seu dret) y es francés no heu pogué sofrir, motivant una escena digna de lamentá. Y are preguntám noltros,

¿O també volia aquest francésat que li fes monerías a n'es seu....? Noltros per aquí no acostumám. Aquest pich trobám que va está molt acertat es nostro jutje. ¡Moltes coses pasen per un chorich!

Es Cuento y jo asseguts a taula distinta a sa que estaven ses cotorras, varem saboreá s'aroma de sa porcella rostida que sa menjaren, com igualment de tot lo que els-e serviren, menos de sa llagosta perquè era al natural.... Amb Felip mos acreditá (tant a noltros com elles) una vegada més ses seves cualidats cocineries, y de seguí així anguany no sebrá ahont posá es dobbés tanta es sa gent que té. Menjarem noltros un parey d'ous rebetuts (dins sa pella ¡he!) unes costelletes, peixet y café; total deu vellóns.

Acabá sa festa dalt s'arena amb'alló de: ¡Ay! ¡Ay!... ¡Ay! ¡Ay! (aixó es una cansoneta, no vos mal penseu.)

Per final sa suplica a tots es lectós aficionats a aná a s'arena, que si troben cap anell amb ses inicials F. N. sa servequin pasá per C'an Mitja-Bota y li dirá qui és es seu dueño.

Si el troba una dona tindrà en recompensa sa visita de metje mensual gratuita, y si es un homo, 20 pesetas, y es metje.... cuant el necesiti.

Som es vostro amich,
MITJA-BOTA.

ESTELLICONS

Entrevistes en so desterrat

D. Pascual Martorell músich de gran fama y que desconeix sa fam desde que vengué a aduenarsé de sa Ciudad Condal, ja que ha sembrat tants de couplets per tots es featos y son tants es bailables que li focan p'es cabarets, que cada trimestre cosecha de sa Sociedad d'Autors un capital producte d'es drets de propiedad. Tot li s'ha enhorabona y que dúri, D. Bernat Castell, ex-cuiné de s'Hotel Domingo, ex-ídem de sa Fonda Ferro-Carril, que ve aquí a establirsé desarrallant s'art cul-i-nari. D. Xim Pascual, vist y no entrevistat, Don Abelardo y la resta que diumenje partí cap a Mallorca haventse torcat después d'está llest de feines, es tercelto-filatero-balldemasquero-dominero que habitava per Sa Llonja y s'hen vá a visitá s'ex-frente de combat, D. Francisco Servera mallorquí de Mallorca y Doña Rafela Socies alcudienca d'es poble d'en Torró.

De Cauviá

Per aquí fan parts y cuarts de bona manera. S'altre vespre vaix essé convidat a una pelada de faves. Antes a ses pelades los rebien en bona cara a tots es qui sabien palá faves, però avuy en dia los reben segóns es traje que duen.

Acabá aquesta palada en música de corda o sia amb'acompañament de bandurris y guitarra y ses cauviñeras qu'hey havia s'afuaven a n'es ríchs y jiraven s'esquena a n'es pobres.

P'es poble de Cauviá es rich es s'afavorit y ses atlotes qu'hey ha volen fe es joch de la má. ¡Es peix gros menja es petit.

De Felanitx

Van dues paraules per una joveneta morena, primeta, tament una caña de treure nius.

Aquesta joveneta fa uns dos anys tengué sa sort de que un jove moreno, que li dirém en B., caigués a n'es seus peus suplicantli un poch d'amor. Ella el desprecia. En va li escrigué una carta pintant ses seues amargures. Alló hauria enternit una fiera pero ella, en camvi, es seu pago va essé enseña sa carta a totes ses amigas y amichs fentllo caure en ridícul.

Passa el temps y un jove ros, que li dirém M., comensá a acudí a n'es café, domicili de sa nostra Filis, y observá qu'ella el mirava en bons uis. Es ros, comensá a dirli una que altra paraula amorosa, per cumpli s'expedient y aixó bastá perquè publicás en veu alta qu'es ros l'havia demanada per festejá, cosa qu'ell desment, per castich de s'embuyosa.

A continuació entrá en tanda un'altra jove que nom C. del cual deya ella ocultament que no li agradava pero añadía que poria brevetjá de que li havia dat proves convincentes d'estimarlé molt. Noltros no porém creure que sa deixás agafá per tal presumida.

A n'es propi temps comensá a habitá per la casa un'altra jove que tenia es mateix mal nom qu'en C., y per distinguirlo li dirém en J, resultant qu'ella sa prendá d'ell, contantli lo que li pasava y cualque mentideta mes d'es seu repertori, arribant a regalarli un mocadó de seda en ses inicials d'ella al entretant qu'exclamava fort. «Si jo hagués de trobá un homo, per casarme, que essemblás d'un p'al a n'en J, ma tiraría de cap a dins una cisterna.»

Vaiga lo dit d'escarament a una atlota plena de vanidat perquè mudi de procedí, si vol, ara qu'encara pot. Ets agents d'es Club.

Don Francisco Fusté, President de sa Sociedad «Agrupación Excursionista» domiciliada a n'es carré d'en Fiol n.º 25, mos comunica sa constitució de Sociedad tant important creada en so sant fi de fe patria organisant excursions artísticas e históricas per dins tota España. Sa primera tindrà ja lloch día 2 de Octu-

bre y consistirá amb una visita a Valencia, Madrid, Escorial, Zaragoza y Barcelona tornant a Palma dia 18 siguiente.

Los desitjám prosperidats a sa roqueta y salut y bon humó durant ses excursions.

Una espira d'Artá

L'amo d'es Café Bons Aires ha ubert un salón nou ahont si serveix un jelat que a Bons Aires no s'heu fa de milló el cual deixa mes consolat es qui el deu que sa mirada d'una verdera de quinze juriols.

Vos dich qu'es la delicia artenense.

De s'Arravai

Disapte passat de nit fou sa revetla animada amb un ball de famellada p'es sabatés dirijit. Es clavarí es jelat y es d'es tango sabatés y un llum d'electricidat aquest pich mos ha posat en Pau Bosch que s'ha quedat a s'altura d'es primés.

No hi ha com ses catalineres per un bellet aferrí y per lluhí bon calsat y calses y trobigueres en postissos per derrerres que deixen s'homo astorat. Cuant es ball va essé acabat es quatre catalineros feren ballá uns bons boleros a n'es famoso Caliu y tant de beure li daren que va enseña sa per.... cinta.

L'hondema festa a volé y a demunt tres cadafals hey tocaven dues bandes; una era sa d'en Canals y a s'altra hey tocava es vals en Serra entre grans demanades y a una jardinera fina posada per mestre Bono hey tocá sa malloquina.

Cafés, C'an Ripoll tot ple, a C'an Tomeu ja vesava; a C'an Bono es qui hey entrava no poria quixarse; C'an Murtó caramull y sa gent per tot corria, tot es barrio pareixia un'olla qu'está a n'es bull.

Es Mascle Moreno.

Invitats

Amb'atent B. L. M. heu hem estats p'es dignissim President de sa Sociedad «Asistencia Palmesana» a sa funció que sa celebrará diumenje día 20.

¡Jovent! Bon profit

A Bons Ayres trobaréu caragols bons y barato amb els cuals disfrutareu, sa panxa vos ompliréu sense havé de pagá el pato.

Cine «La Protectora»

Es cine mes preferit mes complet, més fresch y just fent programa distintit hont acudeix cada nit sa jent que te mes bon gust.

Carros, carretóns, bicicletes, etc.

En Tomeu Gay es pintó de sa Piassa Sant Antoni fa un trebay molt superió y com a trabayadó es el reverent dimoni.

Sa Fonda milló de Palma

Qui a n'el Perá va a menjá veient que fan baratura en sa carn sopa y verdura que vos solen presentá. D'allá sa fá parroquia y ja may d'el Mon s'hen deixa puesto que es sa fonda aqueixa es lloch mes net y oportú. Es qui menja a n'el Perá vos assegúr de que engreixa.

Calsat de primera bona

N'Estarelles te es calsat milló que per Palma róda, son pareis d'última moda que donen bon resultat, d'el tot ben perfeccionat y essent feina molt segura que no ha masté compostura en tota sa temporada y adames es despatxada en colosal baratura.

Ja s'ha publicat «Memories d'un desterrat. Preu 10 céntims.

Imp. de Roca, Ferrer y C.º, Socorro 92.—PALMA